

Stanowisko pozarządowych organizacji ekologicznych ws. Projektu Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020

Patrycja Romaniuk, Polska Zielona Sieć
Gdańsk, 12.09.2014

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach SZWAJCARSKIEGO PROGRAMU WSPÓŁPRACY Z NOWYMI KRAJAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ

Struktura

- Kryterium horyzontalne zrównoważonego rozwoju
- Efektywność energetyczna i OZE
- Ochrona różnorodności biologicznej, edukacja ekologiczna
- Gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami
- Zrównoważony transport
- Środki i działania dostępne dla organizacji pozarządowych

Zrównoważony rozwój

Faktyczne wdrażanie tej zasady powinno uwzględniać:

- wprowadzenie dla wszystkich projektów związanych z inwestycjami infrastrukturalnymi kryterium niedegradowania środowiska i zobiektywizowanej punktowej metody rozliczenia efektu oddziaływania inwestycji na środowisko
- wprowadzenie dla wszystkich typów projektów kryteriów formalnych (dopuszczających) związanych z efektywnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, w tym kryteriów związanych z efektywnością energetyczną
- wprowadzenie kryteriów zrównoważonego rozwoju, kryteriów promujących rozwiązania prośrodowiskowe oraz kryteriów społecznej odpowiedzialności biznesu jako kryteriów wyboru projektów we wszystkich osiach priorytetowych i działaniach

Zrównoważony rozwój

- Pominięcie w RPO WP mechanizmu RLKS, który został uznany przez Komisję Europejską za szczególnie ważny dla rozwoju regionalnego?....

Niezbędne jest, aby na poziomie uszczegółowienia do RPO WP zostały doprecyzowane kwestie zapisane w RPO WP, tj:

- uwzględnianie kwestii łagodzenia i adaptacji do zmian klimatu w przedsięwzięciach realizowanych z RPO WP (wymagane uwzględnienie na poziomie kryteriów wyborów projektów)
- zachęcanie beneficjentów do stosowania zasad polityki zielonych zamówień publicznych przez IZ RPO WP (wymagane uwzględnienie na poziomie kryteriów wyborów projektów)

Zrównoważony rozwój

Organizacje pozarządowe wskazują na konieczność:

- **ograniczenia liczby projektów określanych w aktualnej perspektywie finansowej jako kluczowe.** Zamrażanie znaczącej ilości środków na projekty tego typu powoduje ograniczenie wsparcia dla projektów wybieranych do dofinansowania w trybie konkursowym, a w sytuacji słabego zaawansowania w przygotowaniu projektów wybieranych w trybach niekonkurencyjnych – zagraża prawidłowemu wdrażaniu Programu
- projekty wybierane w trybie niekonkurencyjnym muszą mieć rzeczywiste strategiczne znaczenie dla rozwoju województwa oraz spełniać wszystkie kryteria formalne (dostępu) i merytoryczne

Zrównoważony rozwój

- Rzetelne, zobiektywizowane i otwarte na zewnętrznych uczestników (eksperci, partnerzy społeczni itp.) **przeanalizowanie przyczyny zbyt wolnego wdrażania lub braku wdrażania projektów/działań** w kontekście poszczególnych osi priorytetowych czy kategorii interwencji funduszy UE musi być **podstawą do instytucjonalnych działań interwencyjnych**, w tym m.in. do zmiany kryteriów wyboru projektów lub/i katalogu beneficjentów, zasad dofinansowania i kwalifikowalności wydatków, dodatkowej promocji konkursów, szkoleń dla beneficjentów
- Rezygnacja z określonego typu projektów, czy zmiany w zaplanowanych alokacjach wsparcia funduszy UE, powinny być traktowane jako wyjście awaryjne

Efektywność energetyczna i OZE

Organizacje pozarządowe postulują:

- **uwzględnienie kwestii efektywności energetycznej i OZE** we wszystkich osiach priorytetowych RPO WP, również tych związanych z zatrudnieniem, poprzez położenie szczególnego nacisku na tworzenie zielonych miejsc pracy, związanych z wytwarzaniem, obsługą i serwisowaniem urządzeń i systemów do produkcji energii z OZE
- **głęboką modernizację energetyczną budynków** i modernizację etapową, prowadzącą do głębokiej modernizacji energetycznej obejmującej również wykorzystanie OZE, zarówno do wytwarzania energii elektrycznej, ogrzewania, jak i do chłodzenia
- Apelujemy, aby kryteria wyboru projektów dawały pierwszeństwo projektom zakładającym jak największą oszczędność energii

Efektywność energetyczna i OZE

- **wprowadzanie systemów zarządzania energią**, które naszym zdaniem wpływają nie tylko na optymalizację kosztów, ale na oszczędzanie energii przez użytkowników, a tym samym są elementem przejścia na gospodarkę niskoemisyjną przynoszącą wymierne efekty ekologiczne
- dla projektów z zakresu modernizacji energetycznej koszty kwalifikowane powinny obejmować także **informację/edukację** skierowaną do użytkowników i osób odwiedzających budynki
- dla projektów z zakresu OZE należy preferencyjnie traktować projekty wykorzystujące biomasę pochodzącą z czynnej ochrony przyrody

Efektywność energetyczna i OZE

- Postulujemy by inwestycje w OZE, niezależnie od źródła energii odnawialnej, miały charakter rozproszony lub zakres lokalny
- Promowane winny być ponadto projekty łączące inwestycje w OZE z tworzeniem struktur współpracy lokalnej – lokalnych sieci użytkowników, spółdzielni, klastrów oraz projekty opierające się na lokalnej/regionalnej produkcji i/lub serwisie urządzeń
- Konieczne jest uwzględnienie możliwości realizacji zintegrowanych projektów rozwoju regionalnego/lokalnego, zawierających element inwestycji w OZE
- rozproszenie to powinno być „kontrolowane” konkretnymi kryteriami wdrażania i wskaźnikami ewaluacyjnymi jak np. udział sumy mocy z takich źródeł w ogólnej sumie mocy ze wszystkich źródeł istniejących

Ochrona różnorodności biologicznej

- W RPO WP uwzględniono priorytet 6.4 „ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę”, zaś zadeklarowany planowany zakres wsparcia ma być skierowany na czynną ochronę przyrody, w szczególności parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody
- Jednakże wskaźniki zarówno rezultatu jak i produktu odnoszą się jedynie do powierzchni terenów zielonych w miastach, liczby ustanowionych planów ochrony parków krajobrazowych oraz długości utworzonych szlaków turystycznych – żaden z nich nie odnosi się bezpośrednio do celów wymienionych w tytule priorytetu
- Oznacza to ryzyko, iż mimo deklarowanej możliwości wsparcia projektów realnie przywracających różnorodność biologiczną, projekty, które nie będą realizować tego celu, ale będą przyczyniać się do realizacji wskaźników będą faworyzowane w postępowaniach konkursowych

Gospodarka wodno-ściekowa i odpadowa

- W kryteriach wyboru projektów w zakresie gospodarki wodno-ściekowej warto przyznać dodatkowe punkty projektom realizowanym na szczególnie wrażliwych środowiskowo obszarach, takich jak obszary Natura 2000
- W temacie gospodarki odpadami kluczowa jest rola edukacji ekologicznej – bez kształtowania odpowiednich nawyków społecznych nie ma szans na zmniejszenie ilości powstających odpadów czy znaczące podniesienie poziomu recyklingu
- Sam wskaźnik „Udział masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.” nie pokazuje w jaki sposób i czy w ogóle zapobiegano powstawaniu odpadów, czy zapewniono odpowiednie poziomy odzysku i recyklingu

Gospodarka wodno-ściekowa i odpadowa

Promowane powinny być rozwiązania eko-innowacyjne, takie jak na przykład:

- innowacyjne wykorzystanie odpadów poprodukcyjnych
- zamykanie obiegów wody
- opracowanie nowych opakowań biodegradowalnych zmniejszające objętość opakowań wymagających kosztownych technik utylizacji
- instalacje do przetwarzania gruzu budowlanego, do przetwarzania odpadów z biomasy
- systemowe wykorzystanie odpadów na cele energetyczne w tym biogaz

Zrównoważony transport

- potrzebna jest refleksja strategiczna na temat potrzeby zmiany paradygmatu: odejścia od planowania transportu zorientowanego na ruch pojazdów i wprowadzenie planowania koncentrującego się na planowaniu skupionym na zaspokajanie potrzeb codziennej mobilności ludzi
- potrzeb parkingowych
- poprawę dostępu pieszych do przystanków komunikacji publicznej
- W ramach inwestycji drogowych należy podkreślić, już na etapie kryteriów oceny projektów, konieczność przestrzegania wymogów ochrony zwierząt
- zdecydowanie bardziej należy spriorytetyzować transport zbiorowy, zwłaszcza kolejowy, nad transportem samochodowym

Zrównoważony transport

- Na terenie województwa pomorskiego istnieją liczne zadrzewienia przydrożne, często utworzone przez stare drzewa, o dużej wartości przyrodniczej, kulturowej i krajobrazowej. Są siedliskiem wielu gatunków chronionych oraz korytarzami ekologicznym dla licznych gatunków zwierząt, grzybów, roślin, w tym chronionym prawem krajowym i europejskim, np. pachnicy. Służą one jako zielona infrastruktura
- Proponuje się wprowadzenie kryterium strategicznego dodatkowo punktowanego przy ocenie projektu: założenie alei i jej pielęgnacja co najmniej w okresie 10 lat, w przypadku nowobudowanych ciągów komunikacyjnych oraz istniejących dróg, przy których nie występują aleje; kryterium dostępu: opis wpływu inwestycji na zadrzewienia przydrożne. W przypadku inwestycji, w których istnieje konieczność wycinki drzew przydrożnych, należy zaplanować odtwarzanie alei. Inwestycje powinny uwzględniać monitoring i pielęgnację nowych nasadzeń

Zrównoważony transport

- Parkingi rowerowe w bliskim sąsiedztwie stacji kolejowych
- rozbudowę ścieżek rowerowych szczególnie w kierunkach atrakcyjnych turystycznie, tworzenie zintegrowanego systemu rowerowego transportu miejskiego
- alokacja przeznaczona na rozwój transportu kolejowego powinna być równie wysoka jak ta przeznaczona na rozwój transportu drogowego
- Wszystkie inwestycje drogowe, budowa lub modernizacja powinny być powiązane z tworzeniem obszarów zredukowanego lub uspokojonego ruchu

Edukacja ekologiczna

- Edukacja ekologiczna powinna stanowić jeden z ważnych elementów RPO WP. Pomoże to zwiększyć efekty ekologiczne przedsięwzięć prowadzonych w ramach osi priorytetowych oraz wypełnić horyzontalną zasadę zrównoważonego rozwoju
- Zaplanowane powinny zostać środki umożliwiające podjęcie działań zwiększających świadomość ekologiczną mieszkańców Pomorza w zakresie: praktycznej wiedzy o zrównoważonym rozwoju, zmian klimatu, utraty bioróżnorodności, ochrony przyrody, w tym sieci Natura 2000, odnawialnych źródeł energii, gospodarki odpadowej i transportu – ukierunkowane na zmianę postaw, efektywne wykorzystanie zasobów

Środki i działania dostępne dla NGOs

Kluczowe rozwiązania o charakterze finansowym dla NGOs, jako beneficjentów środków europejskich, które powinny zostać umożliwione w ramach RPO WP:

- umożliwienie prefinansowania (zaliczkowania) projektów, w większym stopniu
- zapewnienie systemowego (niemal automatycznego) dofinansowania wkładu własnego ze środków WFOŚiGW
- dopuszczanie większej różnorodności źródeł i form zapewnienia wkładu własnego do projektów
- zapewnienie bezpłatnego i łatwo dostępnego doradztwa w przygotowaniu i rozliczaniu projektów, w tym umożliwienie wstępnej konsultacji przygotowywanych wniosków o płatność,
- szybsze rozliczanie projektów, co pozwoli uniknąć trudności z utrzymaniem płynności finansowej przez organizacje

Środki i działania dostępne dla NGO

- Istotną kwestią jest zapewnienie jawności i obiektywności procedur konkursowych, w tym publikacji wyników oceny formalnej i merytorycznej wraz ze szczegółową punktacją. Wymogi przejrzystości muszą dotyczyć w równym stopniu naboru ekspertów oceniających wnioski o dofinansowanie.
- Korzystną formą realizacji projektów może być partnerstwo między administracją a organizacjami pozarządowymi – konieczna jest aktywna postawa obu stron, aby częściej dochodziło ono do skutku. Zachętą do takich działań może być zapewnienie dodatkowych punktów dla projektów realizowanych w partnerstwie w ramach procedur konkursowych.

Dziękujemy za uwagę

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach SZWAJCARSKIEGO PROGRAMU
WSPÓŁPRACY Z NOWYMI KRAJAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ

Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć, ul. Sławkowska 12, 31-014 Kraków

